

Зупинка XXX: Сокаль

Сокаль – районний центр Львівської області. Місто розташоване на півночі Львівщини, на правому березі річки Західний Буг, за 88 км від обласного центру. У Сокалі проживає понад 23 тис. осіб.

Місто виникло ще у XI столітті. Після зруйнування Сокаля у 1241 році монголо-татарами місто перенесли з правого берега Західного Бугу на лівий. Уперше в письмових джерелах його згадують у 1377 році, а Магдебурзьке право воно отримало 1424 року.

За народними переказами, назва міста походить від слова “сокіл”. Підтвердженням цього є грамота (XV ст.) мазовецького князя Земовита, якою він забороняв полювати на соколів у цих місцях. Можливо тут жив і спеціальний охоронець соколів – сокаль.

У 1519 році на місці спаленого татарами Сокаля відбулася битва між ордою і військом, яке очолював Костянтин Островський. Після переможного бою місто знову перенесли на правий берег Західного Бугу.

У XV-XVIII століттях Сокаль був середнім містом Белзького воєводства, центром староства. Тут, у церкві святого Миколая, відбулася вступна нарада українських церковних ієрархів щодо унії із Римом.

У жовтні 1648 року під час Визвольної війни Сокаль визволив козацький загін під проводом полковника Кудрі. Настав період занепаду, якого місто поступово позбулося після входження у 1772 році до складу Австрії. Після реформи 1848 року Сокаль став одним із торгових центрів Галичини. У 70-х роках XIX століття була прокладена шосейна дорога, яка з'єднала Сокаль із Великими Мостами, Жовквою та Львовом. У 1884 році місто отримало залізничне сполучення із Кристинополем і далі – з Рава-Руською та Ярославом. Залізниця пролягла лівим берегом Бугу, а залізнична станція була збудована у селі Жвирка. У той час активно використовували і водний шлях річкою.

Із середини 90-х років XIX століття в місті почали виникати промислові підприємства. А суспільним життям міста в ті роки керував майбутній президент ЗУНР Євген Петрушевич.

Під час Першої світової війни з вересня 1914 року по липень 1915-го місто окупували російські війська. Із початку листопада 1918 року до середини травня 1919 року тут функціонувала українська влада. Були створені 5-та Сокальська і 9-та Угнівська бригади Української галицької армії, які успішно протистояли полякам.

У міжвоєнний період за часів панської Польщі в місті діяли невеликі промислові підприємства, економічне становище переважної частини населення було вкрай важким. Це призвело до піднесення соціально-економічної та національної боротьби жителів міста. Сокальщина вважалася найбільш національно свідомим повітом Галичини.

У 1939 році Сокаль був прикордонним містом. По другу сторону Бугу знаходилися окупаційні війська фашистської Німеччини. Залізнична станція Сокаль опинилася на окупованій території. У перший день війни 22 червня 1941 року німці зайняли Сокаль.

Фашисти жорстоко знущалися з місцевих

жителів, було знищене все єврейське населення. В акті про звірства в Сокалі, складеному в серпні 1944 року, записано: “Під час першої облоги були затримані дві тисячі осіб, яких відправили в місто Белзєц. Це була остання по-

році. Напади татар, захоплення території шведами, які вимагали великих контрибуцій, повністю розорили Белз. А з переходом у 1772 році під владу Австрії Белз втратив майже всі адміністративні функції. Християнське населення витіснили на передмістя, а в місті оселилися іудеї. Белз став одним із центрів хасидизму й осідком рабинів-цадиків. Серйозне пожвавлення у життя міста наприкінці XIX століття внесло відкриття у 1884 році залізниці Ярослав–Рава-Руська–Сокаль. Це покращило транспортні зв'язки з іншими містами.

Під час Першої світової війни через Белз проходила лінія фронту і місто зазнало серйозних руйнувань. З розпадом Австро-Угорської імперії Белз на короткий час став повітовим центром ЗУНР.

У складі Польщі місто залишилося глухою провінцією, хоча економічне життя трохи поживалося. Тут почали діяти цегельня, тартак, фабрика дерев'яних покривель та електростанція.

У вересні 1939 року Белз захопили німецькі війська. Цей період став голокостом для белзьких іудеїв. 19 липня 1944 року війська 1-го Українського фронту визволили Белз. Під час війни у місті було зруйновано дві третини будівель та залізницю. Белз до 1951 року знаходився у Томашівському повіті Люблінського воєводства Польщі. Українське населення було переселене на територію УРСР.

У 1951 році на підставі міждержавної угоди Белз увійшов до складу УРСР і став районним центром Забузького району Львівської області. На початку 1963 року Забузький район був ліквідований, а його територія увійшла до складу Сокальського району.

Новий подох у життя Белза принесла незалежність України. Почали функціонувати греко-католицька та православна громади, які отримали і відновили недіючі сакральні споруди. У місті знаходяться унікальні археологічні і архітектурні пам'ятки: городище княжих часів, залишки давніх монастирів, фрагменти земляних укріплень XVII століття. Церква св. Параскеви є однією з найдавніших українських дерев'яних церков. Привертають увагу шестигранна вежа 1606 року, монастирські

чудодійною. У 1382 році князь Владислав Опольський перевіз її до Ченстохова. Ікона згодом стала найславнішою релігійною святинею Польщі.

У княжі часи місто являло собою укріплений посад. За Белзьку землю точилася запекла боротьба між Литвою, Угорщиною та Польщею. У 1340 році вона переходить до Литовського князівства, у 1377 році підпоряд-

ковується Угорщині, в цей час Белз отримав Магдебурзьке право. З 1462 року місто надовго опиняється у складі Польського королівства і стає центром воєводства.

1590 року в Белзі відбувся з'їзд руських єпископів, резолюція якого стала основою Берестейської церковної унії, прийнятої у 1596

колекси отців домініканів та сестер домініканок тощо. 13 грудня 2001 року Белз отримав статус Державного історико-культурного заповідника.

Юрій ТОМІН
Фото з особистого архіву автора та архіву газети

Соколине місто і прадавній Белз

дорож нещасних людей. Поїзд із електричним обладнанням чекав своїх жертв. Його вщент набили людьми. Зачинили двері і кат увімкнув струм. Повільно рухався цей “поїзд смерті” до завчасно підготованих ям. Автоматично відкрилася підлога і трупи падали у ями...”. Загалом за час окупації на Сокальщині розстріляно та закатовано понад 12 тис. мирних жителів. 19 липня 1944 року танкова армія маршала Катюкова 1-го Українського фронту звільнила Сокаль від загарбників.

За п'ять післявоєнних років мешканці Соколя відновили зруйноване війною господарство. Почалось створення Львівсько-Волинського вугільного басейну. У 1949 році був організований трест “Західшахтбуд”, реорганізований у 1954 році в комбінат “Укрзахідшахтбуд”. Місто стало центром будівництва шахт на Львівщині і Волині. Згодом збудували автодорожній міст через Буг, який дозволив сполучити місто із залізничною станцією. Відкрилось виробництво на заводі штучного волокна, суконну фабрику реорганізували у прядильно-ткацьку. У 1965 році були заселені перші багатоквартирні будинки, до 1972 року місто було повністю газифіковане.

У Сокалі привертають увагу архітектурні пам'ятки: церква Святого Миколая (30-40 рр. XVII ст.), комплекс монастиря бернардинів (1604-1619 рр.), рештки єврейської синагоги (XVII ст.), церква Святого Архістратига Михаїла. У місті діє гімназія, профтехучилище, чотири середні школи, школа-інтернат, спортивна школа та школа мистецтв. Функціонують бібліотеки, Народний дім, кінотеатр, музеї, стадіон, п'ять фізкультурно-спортивних клубів і інше.

Зупинка XXXI: Белз

Белз – одне з найдавніших міст не тільки в Україні, але й у Східній Європі. Це прикордонне місто знаходиться за 25 км від районного Соколя та за 2 км від кордону з Польщею. Місто було закладене на острівних підвищен-

Індекс газети 30223. Виходить щоп'ятниці. Тираж 35 786. Замовлення 1147.

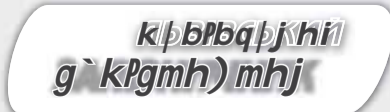
Зверстано у комп'ютерному центрі редакції газети “Львівський залізничник”.

Комп'ютерна верстка Антона БЕГЛЯРОВА 226-38-15.

Склад редакційної колегії: Ігор Парашак, Андрій Везденко, Оріся Теслюк, Галина Квас, Олександр Гершуненко.

ЗАСНОВНИКИ:
управління Львівської залізниці та дорпрофсож
Ресстраційне свідоцтво КВ № 1252.
Редактор
Ігор ПАРАШАК
тел. 226-32-97
факс. 226-41-83
Заступник редактора
Андрій ВЕЗДЕНКО.....226-26-10

Відповідальний секретар
Галина КВАС.....226-25-67
Кореспонденти:
Оріся ТЕСЛЮК.....226-32-03
Ольга ПАДКОВСЬКА.....226-01-65
Дмитро ПЕЛИХ.....226-36-23
Олександр ГЕРШУНЕНКО.....226-37-83
Оксана ПОДОЛЬСЬКА.....226-39-34
Богдан ЮРОЧКО.....226-59-27
Коректор Валентина СУТАК.....226-37-80
Бухгалтер Тетяна АНДРУШКО.....226-46-80

Адреса редакції: 79000 м. Львів, вул. Гоголя, 1.
E-mail: lz@railway.lviv.ua
ГС ДТГО “Львівська залізниця”
Р/р 260000092670
Код ЄДРПОУ 20851444 МФО 325956
ЛФ АБ “Експрес-Банк”

Точка зору авторів може не збігатися з позицією редакції. Передрук текстових чи візуальних матеріалів газети можливий лише з письмового дозволу редакції. Редакція залишає за собою право скорочувати і редагувати надіслані матеріали. Рукописи та листи авторам не повертаються. При цитуванні посилання на газету “Львівський залізничник” обов'язкове.
Газету віддруковано у “Видавничому Домі “Високий Замок”.